Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

zo 6. decembra 2012 *

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Kartely — Článok 81 ES a článok 53 Dohody o EHP — Trh medzinárodných sťahovacích služieb v Belgicku — Kartelová dohoda pozostávajúca z troch individuálnych dohôd — Jediné a nepretržité porušenie — Neexistencia dôkazu o tom, že účastník kartelovej dohody mal vedomosť o ďalších kartelových dohodách — Čiastočné alebo úplné zrušenie rozhodnutia Komisie — Články 263 ZFEÚ a 264 ZFEÚ“

Vo veci C-441/11 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, podané 25. augusta 2011,

Európska komisia, v zastúpení: A. Bouquet, S. Noë a F. Ronkes Agerbeek, splnomocnení zástupcovia s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

odvolateľka,

ďalší účastník konania:

Verhuizingen Coppens NV, so sídlom v Boutserseme (Belgicko), v zastúpení: J. Stuyck a I. Buelens, advocaten,

žalobkyňa v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal a E. Jarašiūnas (spravodajca),

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 24. mája 2012,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: holandčina.

Rozsudok

1 Európska komisia sa svojím odvolaním domáha zrušenia rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie zo 16. júna 2011, Verhuizingen Coppens/Komisia (T-210/08, Zb. s. II-3713, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zrušil článok 1 písm. i) a článok 2 písm. k) rozhodnutia Komisie K(2008) 926 v konečnom znení z 11. marca 2008, týkajúceho sa konania podľa článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/38.543 – Medzinárodné sťahovacie služby) (ďalej len „sporné rozhodnutie“).

Okolnosti predchádzajúce sporu a napadnuté rozhodnutie

2 Z bodov 3 až 7 napadnutého rozsudku vyplýva, že Komisia v spornom rozhodnutí konštatovala, že adresáti tohto rozhodnutia, medzi nimi aj spoločnosť Verhuizingen Coppens NV (ďalej len „Coppens“), sa zúčastňovali na karteli v oblasti medzinárodných sťahovacích služieb v Belgicku, a to tak, že určovali ceny, rozdeľovali si zákazníkov a manipulovali predkladanie ponúk prinajmenšom v období od roku 1984 do roku 2003, resp. boli za tento kartel zodpovední, čím sa dopustili jediného a nepretržitého porušovania článku 81 ES.

3 Podľa bodov 8 a 9 napadnutého rozsudku jednak služby predstavujúce porušovanie zahŕňali sťahovania majetku fyzických osôb, ako aj majetku podnikov alebo verejných inštitúcií z Belgicka alebo do Belgicka. Vzhľadom na skutočnosť, že všetky dotknuté spoločnosti medzinárodného sťahovania sa nachádzajú v Belgicku a že činnosť, ktorej sa kartelová dohoda týkala, bola vykonávaná na území Belgicka, vychádzalo sa z toho, že geografické stredisko kartelu sa nachádza v Belgicku. Okrem toho celkový obchodný obrat účastníkov kartelu dosiahnutý z týchto medzinárodných sťahovacích služieb za rok 2002 odhadla Komisia na 41 miliónov eur, pričom celkový podiel na trhu pripadajúci na zúčastnené podniky bol stanovený na približne 50 % v dotknutom odvetví.

4 Podľa bodu 10 napadnutého rozsudku Komisia v spornom rozhodnutí uviedla, že kartel mal za cieľ najmä určovať a udržiavať vysoké ceny, ako aj rozdeliť si trh a uskutočňoval sa prostredníctvom viacerých foriem, a to dohodami o cenách, dohodami o rozdelení trhu prostredníctvom systému fiktívnych ponúk, tzv. „predstierané ponuky“ (ďalej len „dohoda o predstieraných ponukách“) a dohodami o systéme peňažných náhrad za odmietnuté ponuky alebo zdržania sa ponúk, tzv. „provízie“ (ďalej len „dohoda o províziách“).

5 Z bodu 11 napadnutého rozsudku vyplýva, že Komisia v spornom rozhodnutí usúdila, že od roku 1984 do začiatku 90. rokov bol kartel činný predovšetkým na základe písomných dohôd o určovaní cien, pričom prax provízií a predstieraných ponúk boli zavedené súbežne. Podľa tohto rozhodnutia, ako sa v uvedenom rozsudku uvádza, prax provízií sa musí považovať za nepriame určovanie ceny za medzinárodného sťahovacie služby v Belgicku v rozsahu, v akom si účastníci kartelu navzájom fakturovali provízie za odmietnuté ponuky alebo ponuky, ktoré nepodali, keďže uvádzali fiktívne služby, a sumy týchto provízií boli fakturované zákazníkom.

6 Pokiaľ ide o predstierané ponuky, z bodov 12 a 13 napadnutého rozsudku vyplýva, že Komisia v spornom rozhodnutí zdôraznila, že sťahovacia spoločnosť, ktorá mala záujem uzatvoriť zmluvu, si predkladaním týchto ponúk zabezpečila, aby zákazník platiaci za sťahovanie dostal viacero ponúk. Na tento účel uvedená spoločnosť oznámila svojim konkurentom celkovú cenu, ktorú mali faktúrovať za plánované sťahovanie, ktorá bola vyššia ako cena ponúknutá uvedenou spoločnosťou. Išlo teda o predstierané ponuky predložené spoločnosťami, ktoré nemali úmysel uskutočniť sťahovanie. Komisia sa domnievala, že táto prax predstavuje manipulovanie predkladania ponúk, ktoré malo za následok to, že cena požadovaná za sťahovanie bola vyššia, než by bola cena vytvorená v riadnom konkurenčnom prostredí.

7 Podľa bodu 14 napadnutého rozsudku Komisia v spornom rozhodnutí konštatovala, že tieto dohody boli realizované až do roku 2003 a že spoločným cieľom týchto komplexných aktivít bolo určovať ceny, rozdeliť si trh a narušovať tak hospodársku súťaž.

8 Vzhľadom na tieto okolnosti Komisia prijala sporné rozhodnutie, ktorého článok 1 znie:

„Nasledujúce spoločnosti porušili článok 81 ods. 1 [ES] a článok 53 ods. 1 dohody [o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, s. 3)] tým, že priamo a nepriamo určovali ceny za medzinárodné sťahovacie služby v Belgicku, rozdelili si časť tohto trhu a manipulovali predkladania ponúk počas uvedených období:

…

i) [Coppens] od 13. októbra 1992 do 29. júla 2003;

…“

9 V dôsledku toho Komisia v článku 2 písm. k) sporného rozhodnutia uložila spoločnosti Coppens pokutu vo výške 104 000 eur, vypočítanú v súlade s metódou uvedenou v usmerneniach k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia (ES) č. 1/2003 (Ú. v. EÚ C 210, 2006, s. 2, ďalej len „usmernenia“).

Konanie pred Všeobecným súdom a napadnutý rozsudok

10 Návrhom podaným do kancelárie Všeobecného súdu 4. júna 2008 Coppens podala žalobu o neplatnosť článkov 1 a 2 sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom sa jej týkajú, a subsidiárne návrh na zníženie pokuty, ktorá jej bola uložená, na minimálnu sumu 10 % obchodného obratu, ktorý dosiahla na trhu medzinárodných sťahovacích služieb.

11 Na podporu svojej žaloby Coppens uviedla dva hlavné žalobné dôvody založené na porušení jednak článku 81 ods. 1 ES a jednak článku 23 ods. 2 a 3 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 [ES] a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, s. 1), a jeden subsidiárny dôvod, ktorým sa domáha zrušenia alebo zníženia pokuty, ktorá jej bola uložená.

12 Prvý žalobný dôvod pozostával z troch častí. Coppens po prvé poprela, že bola účastníkom celkovej kartelovej dohody, po druhé spochybnila dĺžku trvania svojej účasti na karteli a po tretie vytýkala Komisii, že nezohľadnila závažnosť jej účasti. V rámci prvej časti Coppens najmä zdôraznila, že jej bolo vytýkané jedine predkladanie predstieraných ponúk a ďalej uviedla, že Komisia nepreukázala, že by táto spoločnosť mala vedomosť o dohode o províziách. Komisia preto neoprávnene dospela k záveru, že táto spoločnosť bola účastníkom uvedenej celkovej kartelovej dohody. Coppens navyše uviedla, že cieľom ani dôsledkom dohody o predstieraných ponukách nebolo obmedzovanie hospodárskej súťaže.

13 Komisia sa domnievala, že nezáleží na tom, či je hospodárska súťaž narúšaná prostredníctvom predstieraných ponúk alebo provízií. V obidvoch prípadoch totiž podľa Komisie išlo o skreslenie hospodárskej súťaže, ktoré všeobecne viedlo k zvýšeniu cien pre zákazníka, v dôsledku čoho možno rôzne formy kartelu považovať za jediné a nepretržité porušenie článku 81 ES.

14 Všeobecný súd v napadnutom rozsudku vyhovel prvej časti prvého žalobného dôvodu predloženého spoločnosťou Coppens. V bodoch 28 až 32 napadnutého rozsudku Všeobecný súd konštatoval:

„28 Pokiaľ ide o prvú časť tohto žalobného dôvodu, je nesporné, že účasť [spoločnosti Coppens] na karteli sa obmedzovala na predkladanie [predstieraných ponúk] (pozri odôvodnenia 173 a 296 [sporného] rozhodnutia). Podľa konštatovaní Komisie je totiž [Coppens] jedinou spoločnosťou, ktorá sa nezúčastnila na dohode o províziách.

29 [Coppens] však spochybňuje, že sa zúčastnila na jedinom a nepretržitom porušení. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa judikatúry podnik, ktorý sa zúčastnil na mnohotvárnom porušovaní pravidiel hospodárskej súťaže vlastným správaním, ktoré spočíva v dohode alebo zosúladenom postupe s protisúťažným predmetom v zmysle článku 81 ods. 1 ES a ktorého cieľom je porušenie ako celok, môže byť zodpovedný aj za správanie ostatných podnikov v rámci toho istého porušenia za celý čas svojej účasti na tomto porušení, ak je dokázané, že predmetný podnik vie o protiprávnom správaní ostatných účastníkov alebo že ho môže rozumne predpokladať a je pripravený prijať z toho vyplývajúce riziko (rozsudok Súdneho dvora z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb. s. I-4125, body 87 a 203). Aby bol podnik zodpovedný za jediné a pokračujúce porušenie, vyžaduje sa tiež vedomosť (preukázaná alebo predpokladaná) o protiprávnom správaní ostatných účastníkov porušenia.

30 Okrem toho treba uviesť, že len samotná zhoda predmetu dohody, na ktorej sa podnik zúčastnil, a predmetu celkovej kartelovej dohody nestačí na to, aby sa tomuto podniku pripísala účasť na celkovej kartelovej dohode. Jeho účasť na dotknutej dohode môže byť totiž výrazom jeho pristúpenia k tejto celkovej kartelovej dohode len vtedy, ak podnik pri zúčastňovaní sa na tejto dohode vedel alebo musel vedieť, že sa tým začlenil do celkovej kartelovej dohody (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, Sigma Tecnologie/Komisia, T-28/99, Zb. s. II-1845, bod 45).

31 Treba však konštatovať, že Komisia nepreukázala, že [Coppens] pri svojej účasti na dohodách o [predstieraných ponukách] mala vedomosť o protisúťažných činnostiach ostatných podnikov, pokiaľ ide o provízie, alebo že ich mohla rozumne predpokladať. Komisia totiž výslovne pripúšťa, že pokiaľ ide o vedomosť [spoločnosti Coppens] o protiprávnom správaní ostatných účastníkov, [sporné] rozhodnutie nevychádza z osobitných dôkazov. Tvrdí, že [Coppens] nepopiera, že mala vedomosť o existencii dohody o províziách, a neuviedla, do akej miery bola informovaná o správaní ostatných účastníkov porušenia. [Coppens] však nie je vôbec povinná z vlastného podnetu uvádzať, do akej miery bola informovaná o správaní ostatných účastníkov porušenia, lebo dôkazné bremeno znáša Komisia. Tá musí najprv obstarať dôkaz určitej skutočnosti, aby ho [Coppens] mohla spochybniť. [Coppens] okrem toho na pojednávaní na otázku Všeobecného súdu výslovne zdôraznila, že nemala vedomosť o dohodách o províziách. Komisia tak neuniesla dôkazné bremeno.

32 Za týchto podmienok nebola Komisia oprávnená usúdiť, že [Coppens] sa zúčastnila na jedinom a pokračujúcom porušení.“

15 Pokiaľ ide o dôsledky, ktoré sa musia vyvodiť z toho záveru, Všeobecný súd v bodoch 33 až 35 napadnutého rozsudku konštatoval, že skutočnosť, že výrok sporného rozhodnutia neuvádza, že išlo o jediné a nepretržité porušenie, nie je relevantná, keďže sa domnieva, že výrok aktu je neoddeliteľný od jeho odôvodnenia a z odôvodnení sporného rozhodnutia jasne vyplýva, že Komisia považovala Coppens za zodpovednú za účasť na takomto porušení.

16 V bode 36 napadnutého rozsudku z toho Všeobecný súd vyvodil:

„Preto hoci by mohla samotná účasť na systéme [predstieraných ponúk] predstavovať porušenie článku 81 ES, ktoré môže byť sankcionované pokutou, treba, ako to navrhuje [Coppens], zrušiť článok 1 písm. i) a článok 2 písm. k) [sporného] rozhodnutia.“

17 Všeobecný súd preto v bode 37 napadnutého rozsudku usúdil, že nie jej ďalej potrebné skúmať zvyšné časti prvého žalobného dôvodu, ktorý uviedla Coppens na podporu svojej žaloby, ako ani jej ostatné žalobné dôvody, a teda zrušil článok 1 písm. i) a článok 2 písm. k) sporného rozhodnutia.

Návrhy účastníkov konania

18 Komisia svojou žalobou navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok,

— zamietol žalobu o neplatnosť alebo, subsidiárne, zrušil iba článok 1 písm. i) sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom je Coppens považovaná za zodpovednú za dohodu o províziách,

— stanovil primeranú výšku peňažnej pokuty a

— zaviazal Coppens na náhradu trov tohto odvolacieho konania a časti trov konania pred Všeobecným súdom, ktorú bude Súdny dvor považovať za primeranú.

19 Coppens navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolanie,

— subsidiárne, v prípade, ak by Súdny dvor čiastočne alebo v celom rozsahu zrušil napadnutý rozsudok, znížil výšku pokuty, ktorú jej uložila Komisia, na 10 % obchodného obratu spoločnosti Coppens na príslušnom trhu a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania pred Všeobecným súdom, ako aj trov odvolacieho konania.

O odvolaní

20 Na podporu svojho odvolania Komisia uvádza, že Všeobecný súd porušil články 263 ZFEÚ a 264 ZFEÚ, ako aj zásadu proporcionality.

Argumentácia účastníkov konania

21 Komisia vo svojom odvolacom dôvode v zásade tvrdí, že Všeobecný súd rozhodol nesprávne, keď vzhľadom na odôvodnenie v bode 36 napadnutého rozsudku nezrušil sporné rozhodnutie iba čiastočne v rozsahu, v akom sa týka spoločnosti Coppens. V prejednávanej veci totiž nebola preukázaná iba skutočnosť, že táto spoločnosť mala alebo mala mať vedomosť o dohode o províziách. Podľa ustálenej judikatúry je čiastočné zrušenie rozhodnutia možné vtedy, ak sú ustanovenia, ktorých zrušenie sa požaduje, oddeliteľné od zvyšku rozhodnutia, čo je v prejednávanej veci splnené. Je neprimerané, že Všeobecný súd zrušil rozhodnutie v celom rozsahu v prípade, ak iba časť porušenia nie je možné preukázať.

22 Komisia pripomína, že sporné rozhodnutie považovalo Coppens za zodpovednú za jediné a nepretržité porušovanie, ktoré počas dotknutého obdobia pozostávalo z dvoch rozdielnych prvkov, a to dohody o províziách a dohody o predstieraných ponukách. Preto bol Všeobecný súd oprávnený zrušiť uvedené rozhodnutie v celom rozsahu, pokiaľ ide o túto spoločnosť, iba ak by mohol konštatovať, že okrem nepreukázania skutočnosti, že uvedená spoločnosť mala vedomosť o protisúťažných činnostiach ostatných podnikov, pokiaľ ide o provízie, alebo že ich mohla rozumne predpokladať, Komisia ani nepreukázala, že Coppens bola účastníkom dohody o predstieraných ponukách. Pritom niet pochybnosti o preukázaní takejto účasti, ani o tom, že táto účasť ako taká predstavuje sama osebe porušenie článku 81 ES, ako to navyše uznal Všeobecný súd.

23 Napadnutý rozsudok je teda v rozpore s judikatúrou, podľa ktorej Všeobecný súd nemôže zrušiť napadnutý akt v celom rozsahu, ak je úplne zjavné, že žalobný dôvod, ktorý považuje za dôvodný, môže odôvodniť iba čiastočné zrušenie, pričom takáto judikatúra je výrazom zásady proporcionality.

24 Okrem toho úplné zrušenie rozhodnutí týkajúcich sa kartelov z dôvodu, že časť porušenia nebola preukázaná, by bolo v rozpore s riadnym výkonom spravodlivosti a účinným uplatňovaním pravidiel hospodárskej súťaže, keďže by si vyžadovalo opakovanie konaní, ak sa neuzná, že časť porušenia, ktorá bola preukázaná, zostane nepotrestaná. Navyše nie je isté, či opakovanie takýchto konaní by bolo v súlade so zásadou *ne bis in idem*.

25 Napokon Komisia tvrdí, že Všeobecný súd môže rozhodnúť v spore s konečnou platnosťou. Relevantné skutkové okolnosti sú nesporné, keďže Coppens pred Všeobecným súdom nespochybnila svoju 67-násobnú účasť na realizácii predstieraných ponúk, ako boli zistené a doložené v spornom rozhodnutí. V tejto súvislosti Komisia doplňuje, že táto dohoda mala súčasne protisúťažný cieľ i účinky a pripustila, že jednak za roky 1994 a 1995 neexistoval nijaký dôkaz o účasti spoločnosti Coppens na realizácii uvedenej dohody a jednak že by pokuta mohla byť znížená, ak by Coppens mohla byť považovaná za zodpovednú iba za túto dohodu.

26 Coppens predovšetkým tvrdí, že odvolanie musí byť zamietnuté. Po prvé neexistujú ustanovenia oddeliteľné od sporného rozhodnutia v zmysle judikatúry Súdneho dvora. Keďže Komisia v tomto rozhodnutí konštatovala existenciu celkového kartelu, ktorý predstavuje jediné a nepretržité porušenie článku 81 ES, Všeobecný súd mal nutne rozhodnúť o účasti spoločnosti Coppens na takomto karteli. Rozhodol teda, že samotná skutočnosť, že kartel, na ktorom sa podnik zúčastňoval, má rovnaký cieľ ako celkový kartel, nepostačuje na to, aby sa tomuto podniku mohla vytýkať účasť na celkovom karteli. Nie je to otázka „časti porušenia“.

27 Po druhé uvedená judikatúra dovoľuje čiastočne zrušiť rozhodnutie, iba ak takéto čiastočné zrušenie nemení podstatu dotknutého rozhodnutia. V prejednávanej veci bola pred Všeobecným súdom spochybnená práve kvalifikácia porušenia vytýkaného spoločnosti Coppens, a teda samotná podstata sporného rozhodnutia vo vzťahu k nej. Celkové zrušenie rozhodnutia, pokiaľ sa týka spoločnosti Coppens, by bolo dôsledkom nepreukázania zapojenia sa tejto spoločnosti do všetkých podstatných prvkov umožňujúcich konštatovať, že existovalo jediné a nepretržité porušenie.

28 Za žiadnych okolností nebol Všeobecný súd oprávnený obmedziť sa na čiastočné zrušenie sporného rozhodnutia. Jednoduchá zmena výšky pokuty by spoločnosti Coppens nezabezpečila dostatočnú ochranu. V takomto prípade by sa odsudzujúci rozsudok voči nej naďalej opieral o všetky prvky porušenie, hoci iba jeden z nich bol voči nej skutočne preukázaný.

29 Po tretie na jednej strane zrušenie v celom rozsahu vyhlásené v napadnutom rozsudku by neodporovalo judikatúre vyplývajúcej z rozsudku z 11. decembra 2008, Komisia/Département du Loiret (C-295/07 P, Zb. s. I-9363). Žalobný dôvod, ktorému bolo vyhovené v prejednávanej veci, mal smerovať voči spoločnému menovateľovi sporného rozhodnutia, a to proti obvineniu týkajúcemu sa celkového kartelu. Zrušenie tohto rozhodnutia v celom rozsahu preto nejde nad rámec uvedeného žalobného dôvodu. Na druhej strane argument opierajúci sa o riadny výkon spravodlivosti a účinné uplatňovanie

pravidiel hospodárskej súťaže nemožno prijať. Na základe zásady zákonnosti je možné zaviazať podnik odsudzujúcim rozsudkom len vtedy, ak bolo dokázané, že sa tento dopustil vytýkaného porušenia. Keďže porušenie konštatované v uvedenom rozhodnutí spočívalo v celkovej kartelovej dohode, t. j. porušenie pozostávalo z viacerých prvkov, z ktorých každý je podstatný pre konštatovanie porušenia, Všeobecný súd správne usúdil, že Komisia dostatočne nepreukázala, že Coppens sa zúčastňovala na rozličných podstatných prvkoch tohto porušenia, a teda s konštatovaním účasti tohto podniku na uvedenej celkovej kartelovej dohode nemožno súhlasiť.

30 Subsidiárne Coppens navrhuje, aby Súdny dvor zrušil pokutu alebo ju minimálne znížil na sumu neprevyšujúcu 10 % jej obchodného obratu dosiahnutého na trhu medzinárodných sťahovacích služieb v Belgicku. Subsidiárne k prvým dvom návrhom pre prípad, že Súdny dvor zruší napadnutý rozsudok a nezruší sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa jej dotýka, Coppens navrhuje, aby Súdny dvor znížil výšku uloženej pokuty, opierajúc sa o svoju neobmedzenú súdnu právomoc. Na podporu týchto návrhov Coppens uvádza dva odvolacie dôvody.

31 Coppens jednak tvrdí, že základná suma pokuty bola stanovená nesprávne, keďže Komisia nerozlišovala medzi účastníkmi kartelu, hoci bola povinná zohľadňovať ich jednotlivé úlohy v karteli. V tomto zmysle sa uvedená spoločnosť dopustila menej závažného porušenia, ako je porušenie, ktoré jej vytýka Komisia, a to najmä vzhľadom na jej obmedzenú úlohu a účasť na predmetnom karteli, jej trhový podiel, ktorý predstavoval iba 0,04 % dotknutého trhu, a jej celkový obchodný obrat, ktorý bol citeľne nižší než obrat ostatných účastníkov porušenia. Komisia teda, pokiaľ ide o uvedenú spoločnosť, neoprávnene použila ako základ pre výpočet výšky pokuty 17 % z hodnoty predaja rovnako ako v prípade ostatných účastníkov. Coppens okrem toho preukázala, že dĺžka trvania porušovania, ktoré jej možno klásť za vinu, bola maximálne 7 rokov, a teda nie 10 rokov a 9 mesiacov. Navyše základná suma pre výpočet výšky pokuty mala byť znížená na základe bodov 27 až 35 usmernení. Coppens v tejto súvislosti predovšetkým tvrdí, že predložila všetky dôkazy potvrdzujúce jej platobnú neschopnosť a skutočné riziko vyhlásenia konkurzu.

32 Ďalej Coppens uvádza, že pri stanovení výšky pokuty bola zjavne porušená zásada proporcionality, keďže pokuta prevyšovala 10 % jej celkového obchodného obratu a dosahovala takmer 200 % hodnoty zohľadnených predajov. Komisia bola v súlade s judikatúrou povinná zohľadniť skutočnosť, že jej obchodné obraty dosiahnuté činnosťou týkajúcou sa kartelu predstavujú iba približne 3,2 % jej celkového obchodného obratu.

33 Napokon Coppens navrhuje, aby Súdny dvor prípadne zaviazal Komisiu na náhradu trov konania na základe článku 69 ods. 3 druhého pododseku Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ustanovenia, ktoré je v súčasnosti obsiahnuté v článku 139 platného rokovacieho poriadku.

Posúdenie Súdnym dvorom

34 Je nesporné, že Všeobecný súd po tom, čo v bode 36 napadnutého rozsudku konštatoval, že samotná účasť spoločnosti Coppens na dohode o predstieraných ponukách môže predstavovať porušenie článku 81 ES, ktoré môže byť sankcionované pokutou, usúdil, že treba zrušiť článok 1 písm. i) a článok 2 písm. k) sporného rozhodnutia. Svojím odvolacím dôvodom Komisia napáda zrušenie celého tohto rozhodnutia v rozsahu, v akom sa týka spoločnosti Coppens.

35 Je potrebné pripomenúť, že z článku 254 šiesteho odseku ZFEÚ a článku 264 prvého odseku ZFEÚ vyplýva, že ak je žaloba podaná podľa článku 263 ZFEÚ dôvodná, Všeobecný súd vyhlási napadnutý akt za neplatný.

36 Ako zdôraznila generálna advokáta v bode 25 svojich návrhov, článok 264 prvý odsek ZFEÚ sa má jednako vykladať tak, že akt, ktorý je napadnutý žalobou o neplatnosť, sa zruší, ak je žaloba opodstatnená.

37 V tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol, že samotná skutočnosť, že Všeobecný súd považuje dôvod uvedený žalobkyňou na podporu jej žaloby o neplatnosť za dôvodný, mu neumožňuje automaticky zrušiť napadnutý akt v celom rozsahu. Celkové zrušenie totiž nemôže byť prijaté, ak je úplne zjavné, že tento dôvod, ktorý sa týka výlučne osobitného aspektu spochybneného aktu, môže odôvodniť iba čiastočné zrušenie (rozsudok Komisia/Département du Loiret, už citovaný, bod 104).

38 Čiastočné zrušenie právneho aktu Únie je však možné len vtedy, ak časti, ktorých zrušenie sa navrhuje, sú oddeliteľné od ostatných častí aktu. Táto požiadavka by nebola splnená, ak by čiastočné zrušenie aktu spôsobilo zmenu jeho podstaty, čo musí byť posudzované na základe objektívneho kritéria a nie subjektívneho kritéria spojeného s politickou vôľou orgánu, ktorý prijal dotknutý akt (pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. mája 2005, Francúzsko/Parlament a Rada, C-244/03, Zb. s. I-4021, body 12 až 14, ako aj Komisia Département du Loiret, už citovaný, body 105 a 106).

39 V prejednávanej veci z toho vyplýva, že Všeobecný súd bol oprávnený podľa článku 264 prvého odseku ZFEÚ zrušiť sporné rozhodnutie v celom rozsahu, pokiaľ sa týkalo spoločnosti Coppens, len v prípade, ak by čiastočné zrušenie tohto rozhodnutia nezmenilo jeho podstatu, čo je potrebné overiť.

40 V tejto súvislosti treba na úvod pripomenúť, že článok 1 sporného rozhodnutia stanovuje, že Coppens a ďalšie podniky porušili článok 81 ods. 1 ES a článok 53 ods. 1 Dohody o Európskom hospodárskom priestore tým, že priamo a nepriamo určovali ceny za medzinárodné sťahovacie služby v Belgicku, rozdelili si časť tohto trhu a manipulovali predkladania ponúk počas obdobia od 13. októbra 1992 do 29. júla 2003. Všeobecný súd však jednak v bode 35 napadnutého rozsudku konštatoval, že Komisia považuje Coppens za zodpovednú za účasť na jedinom a nepretržitom porušení a jednak v bodoch 28 a 36 toho istého rozsudku nevylúčil, že dohoda o predstieraných ponukách, na ktorej Coppens nepopiera svoju účasť, môže byť ako taká v rozpore s článkom 81 ES.

41 Podľa ustálenej judikatúry môže porušenie článku 81 ods. 1 ES vyplývať nielen zo samostatného aktu, ale aj zo skupiny aktov, alebo dokonca z pokračujúceho správania, hoci jeden alebo viacero prvkov tejto skupiny aktov alebo tohto pokračujúceho správania by mohli ako také a samostatne predstavovať porušenie uvedeného ustanovenia. Ak jednotlivé skutky spadajú do „spoločného zámeru“, z dôvodu ich zhodného cieľa, ktorým je narušiť hospodársku súťaž v rámci spoločného trhu, Komisia je oprávnená pripisovať zodpovednosť za tieto skutky v závislosti od účasti na porušení posudzovanom ako celok (rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný, bod 81, ako aj zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 258).

42 Podnik, ktorý sa zúčastnil na takomto jedinom a komplexnom porušení vlastným správaním, ktoré spočíva v dohode alebo zosúladenom postupe s protisúťažným predmetom v zmysle článku 81 ods. 1 ES a ktorého cieľom je prispieť k porušeniu v celom rozsahu, môže byť zodpovedný aj za správanie ostatných podnikov v rámci toho istého porušenia počas celej doby svojej účasti na tomto porušení. Tak je to, ak je preukázané, že uvedený podnik zamýšľal prispieť svojím vlastným správaním k spoločným zámerom, ktoré sledoval celok účastníkov, a že mal vedomosť o protiprávnom správaní, ktoré zamýšľali alebo realizovali ďalšie podniky sledujúce rovnaké ciele, alebo že ho mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko (rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný, body 87 a 203, ako aj Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 83).

43 Podnik sa tak mohol priamo zúčastňovať na všetkých protisúťažných správaniach tvoriacich jediné a nepretržité porušenie a Komisia bola v tomto prípade oprávnená pripisovať mu zodpovednosť za všetky správania, a teda za uvedené porušenie v celom rozsahu. Podnik sa mohol tiež priamo zúčastňovať iba na časti protisúťažných správaní tvoriacich jediné a nepretržité porušenie, avšak vedel o všetkých ostatných protiprávnych správaniach, ktoré zamýšľali alebo uskutočnili ďalší účastníci kartelu sledujúci rovnaké ciele, alebo ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho

vyplývajúce riziko. V takomto prípade je Komisia rovnako oprávnená pripisovať tomuto podniku zodpovednosť za všetky protisúťažné správania tvoriace takéto porušenie a následne za porušenie v celom rozsahu.

44 Ak sa naproti tomu podnik priamo zúčastňoval na jednom alebo niekoľkých protisúťažných správaniach tvoriacich jediné a nepretržité porušenie, no nie je preukázané, že svojím vlastným správaním zamýšľal prispieť k všetkým spoločným zámerom, ktoré sledovali ďalší účastníci kartelu, a že mal vedomosť o všetkých ďalších protiprávnych správaniach, ktoré zamýšľali alebo uskutočnili uvedení účastníci sledujúci rovnaké ciele, alebo ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko, Komisia je oprávnená pripisovať tomuto podniku zodpovednosť iba za správania, na ktorých sa priamo zúčastňoval, a za správania zamýšľané alebo uskutočnené ďalšími účastníkmi sledujúcimi rovnaké ciele, aké sledoval tento podnik, a v prípade ktorých je preukázané, že o nich vedel alebo ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko.

45 To by však neviedlo k zbaveniu sa zodpovednosti tohto podniku za správania, na ktorých sa nesporne zúčastnil alebo za ktoré môže byť skutočne považovaný za zodpovedný. To, že sa podnik nezúčastňoval na všetkých prvkoch zakladajúcich kartelovú dohodu alebo že plnil menej významnú úlohu v aspektoch, na ktorých sa zúčastňoval, totiž nie je relevantné na účely konštatovania existencie vytýkaného porušenia, keďže tieto prvky sa majú zohľadňovať iba pri posudzovaní závažnosti porušenia a prípadne pri stanovení pokuty (rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný, bod 90, ako aj Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 86).

46 Takéto rozdelenie rozhodnutia Komisie, ktoré kvalifikuje celkový kartel ako jediné a nepretržité porušenie, je však vhodné iba vtedy, ak na jednej strane uvedenému podniku bolo v správnom konaní umožnené oboznámiť sa s tým, že mu je rovnako vytýkané každé zo správaní tvoriacich porušenie, a teda brániť sa v tomto smere, a ak na druhej strane je uvedené rozhodnutie v tejto súvislosti dostatočne jasné.

47 Z toho vyplýva, že ak sú podmienky uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku splnené a ak súd Únie konštatuje, že Komisia z právneho hľadiska nedostatočne preukázala, že podnik zúčastňujúci sa na jednom z protisúťažných správaní tvoriacich jediné a nepretržité porušenie vedel o ďalších protisúťažných správaniach ďalších účastníkov kartelu sledujúcich rovnaké ciele, alebo že ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko, potom môže súd z toho vyvodiť jediný dôsledok, že tomuto podniku nemožno pripisovať zodpovednosť za tieto ďalšie správania, čiže za jediné a nepretržité porušenie v celom rozsahu, a že napadnuté rozhodnutie musí byť považované za nedôvodné iba v tomto rozsahu.

48 V prejednávanej veci z bodov 10 až 12 napadnutého rozsudku vyplýva, že Komisia v spornom rozhodnutí uviedla, že predmetný kartel sa vyznačoval troma formami, a to dohodou o cenách, dohodou o predstieraných ponukách a dohodou o províziách, a usúdila, že dohoda o províziách musí byť považovaná za nepriame určovanie cien medzinárodných sťahovacích služieb v Belgicku, kým dohoda o predstieraných ponukách predstavovala manipulovanie predkladania ponúk, prostredníctvom ktorého bola cena uvádzaná vo všetkých ponukách úmyselne vyššia, než by bola cena stanovená v štandardnom konkurenčnom prostredí. Okrem toho Všeobecný súd v bode 28 toho istého rozsudku zdôraznil, že podľa sporného rozhodnutia sa aktívna účasť spoločnosti Coppens na karteli obmedzovala na dohodu o predstieraných ponukách a že táto spoločnosť sa nezúčastnila na dohode o províziách.

49 Zo spisu z konania pred Všeobecným súdom a z bodu 25 napadnutého rozsudku navyše vyplýva, že na jednej strane spoločnosti Coppens bolo umožnené oboznámiť sa s tým, že sa jej pripisuje zodpovednosť za dotknuté jediné a nepretržité porušenie a že sa jej vytýka účasť na dohode o predstieraných ponukách ako takých, čiže že mala v tomto smere možnosť sa brániť, a že na druhej strane sporné rozhodnutie je v tejto súvislosti dostatočne jasné.

50 Ďalej, keďže konštatovanie súdu Únie, že Komisia z právneho hľadiska nedostatočne preukázala, že podnik zúčastňujúci sa na jednom z protisúťažných správaní tvoriacich jediné a nepretržité porušenie mal vedomosť o ďalších protisúťažných správaniach ďalších účastníkov kartelu sledujúcich rovnaké ciele, alebo že ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko, nemôže v zmysle judikatúry uvedenej v bode 45 tohto rozsudku viesť k zbaveniu zodpovednosti uvedeného podniku za časť správaní, na ktorých sa preukázateľne zúčastňoval alebo za ktoré mu nesporne možno pripisovať zodpovednosť, súd Únie sa musí obmedziť iba na čiastočné zrušenie napadnutého rozhodnutia.

51 Keďže totiž samotným cieľom rozhodnutia Komisie, ktorým bola zistená účasť podniku na karteli, ktorý porušuje článok 81 ES, je konštatovať existenciu jedného alebo viacerých správaní predstavujúcich takéto porušenie, čiastočné zrušenie nemôže zmeniť podstatu takéhoto rozhodnutia.

52 Za týchto okolností, keď sporné rozhodnutie bolo zrušené v celom rozsahu napriek tomu, že nebola spochybnená účasť spoločnosti Coppens na dohode o predstieraných ponukách, ani protisúťažná povaha tejto dohody, sa Všeobecný súd v rozsudku dopustil nesprávneho právneho posúdenia.

53 Napokon, ako z vyššie uvedeného vyplýva, za okolností prejednávanej veci bol Všeobecný súd eventuálne oprávnený iba čiastočne zrušiť sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa týka spoločnosti Coppens, a táto spoločnosť nemôže na účely odôvodnenia zrušenia tohto rozhodnutia v celom rozsahu Všeobecným súdom úspešne tvrdiť, že iba zníženie výšky pokuty, ktorá jej bola uložená, jej nezabezpečí dostatočnú právnu ochranu.

54 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že Všeobecný súd tým, že v celom rozsahu zrušil sporné rozhodnutie, pokiaľ sa týkalo spoločnosti Coppens, hoci účasť tejto spoločnosti na dohodách o predstieraných ponukách, ako ani skutočnosť, že takáto dohoda môže sama osebe predstavovať porušenie článku 81 ES, neboli Všeobecným súdom spochybnené, porušil článok 264 prvý odsek ZFEÚ. Keďže dôvod odvolania uvedený Komisiou bol dôvodný, treba odvolaniu vyhovieť a napadnutý rozsudok zrušiť.

O žalobe pred Všeobecným súdom

55 Podľa článku 61 prvého odseku druhej vety Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, ak je odvolanie dôvodné, môže Súdny dvor v prípade zrušenia rozhodnutia Všeobecného súdu vydať vo veci konečný rozsudok, ak to stav konania dovoľuje. Súdny dvor sa domnieva, že v prejednávanej veci je tento predpoklad splnený.

56 Z bodov 11 a 12 tohto rozsudku vyplýva, že Coppens predložila v konaní pred Všeobecným súdom dva hlavné žalobné dôvody založené na porušení článku 81 ods. 1 ES a na porušení článku 23 ods. 2 a 3 nariadenia č. 1/2003, ako aj jeden subsidiárny žalobný dôvod smerujúci k zrušeniu alebo zníženiu pokuty, ktorá jej bola uložená. Prvý žalobný dôvod pozostáva z troch častí, ktorými Coppens popiera svoju účasť na celkovej kartelovej dohode, spochybňuje dĺžku trvania svojej účasti na kartelovej dohode a Komisii vytýka, že neposúdila závažnosť tejto účasti.

O prvej časti prvého žalobného dôvodu

57 Coppens v zásade tvrdí, že Komisia došla k nesprávnemu záveru o jej účasti na jedinom a nepretržitom porušení. Komisia nepreukázala, že táto spoločnosť mala vedomosť o dohode o províziách. Okrem toho uvedená spoločnosť tvrdí, že cieľom ani následkom dohody o predstieraných ponukách nebolo obmedzovanie hospodárskej súťaže a že v každom prípade jednak narušila trh iba nepatrne a jednak jej účasť bola veľmi obmedzená.

58 Komisia sa domnieva, že tieto tvrdenia sú nedôvodné.

59 Na úvod je potrebné zdôrazniť, že Coppens v zásade spochybňuje oprávnenie Komisie pripisovať jej zodpovednosť za jediné a nepretržité porušenie, keďže jej účasť na niektorej z dvoch dohôd tvoriacich porušenie, nebolo v prejednávanej veci preukázané v súlade s požiadavkami judikatúry.

60 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa judikatúry citovanej v bode 42 tohto rozsudku s cieľom dokázať účasť podniku na jedinom porušovaní musí Komisia preukázať, že tento podnik zamýšľal prispieť svojím vlastným správaním k spoločným zámerom sledovaným všetkými účastníkmi a že mal vedomosť o protiprávnych správaniach, ktoré plánovali alebo uskutočnili ďalšie podniky sledujúce rovnaké ciele, alebo že ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko.

61 V prejednávanej veci je nesporné, že k jedinému a nepretržitému porušeniu, za ktoré Komisia pripisuje zodpovednosť spoločnosti Coppens, došlo v období, počas ktorého sa táto spoločnosť, ako jej bolo vytýkané, zúčastňovala na predmetnej kartelovej dohode pozostávajúcej z dvoch dohôd. Ide po prvé o dohodu o predstieraných ponukách, ktorej realizácia je opísaná v odôvodneniach 229 až 278 sporného rozhodnutia a ktorej obmedzujúci účinok na hospodársku súťaž je konkrétne vysvetlený v odôvodneniach 358 až 364 tohto rozhodnutia. Po druhé ide o dohodu o províziách, ktorej realizácia je opísaná v odôvodneniach 161 až 228 toho istého rozhodnutia a ktorej obmedzujúci účinok na hospodársku súťaž je konkrétne vysvetlený v odôvodneniach 351 až 357 sporného rozhodnutia.

62 Pokiaľ ide o dohodu o predstieraných ponukách, je potrebné pripomenúť, že Coppens svoju účasť na nej nepopiera. Napriek odlišnému názoru spoločnosti Coppens však nemožno súhlasiť s tým, že táto dohoda nemala protisúťažný cieľ ani protisúťažné následky. Podniky, ktoré predložili takéto ponuky, sa totiž vzdali práva súťažiť so sťahovacím podnikom, ktorý ich na to vyzval. Navyše tento podnik, keďže svojich konkurentov požiadal o podanie takýchto ponúk, vedel, že jeho ponuke nebudú konkurovať žiadne iné úspešnejšie ponuky. Podnik, ktorý vykonáva sťahovanie, tak môže na ujmu spotrebiteľov žiadať vyššiu sumu, ktorú by nemohol dosiahnuť v riadnom konkurenčnom prostredí.

63 Navyše, keďže podľa odôvodnenia 89 sporného rozhodnutia celkový trhový podiel podnikov zúčastnených na karteli dosahoval približne 50 % trhu medzinárodných sťahovacích služieb v Belgicku, čo Coppens nespochybňuje, nemožno sa viac stotožňovať s názorom, že táto dohoda mohla mať na dotknutý trh iba nepatrné následky a že teda mohla uniknúť zákazu stanoveného v článku 81 ods. 1 ES v súlade s judikatúrou Súdneho dvora (rozsudky z 9. júla 1969, Völk, 5/69, Zb. s. 295, bod 7, ako aj z 23. novembra 2006, Asnef-Equifax a Administración del Estado, C-238/05, Zb. s. I-11125, bod 50 a citovaná judikatúra).

64 Pokiaľ ide o údajne obmedzenú účasť spoločnosti Coppens na uvedenej dohode, stačí pripomenúť, že podľa ustanovení samotného článku 81 ods. 1 ES uplatňovanie zákazu obsiahnutého v tomto ustanovení si vyžaduje iba to, aby dohoda, ktorú podnik uzatvoril s inými podnikmi, mala za cieľ alebo následok obmedzovanie hospodárskej súťaže a mohla ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi. V dôsledku toho otázka, či individuálna účasť podniku na takejto dohode mohla sama osebe vzhľadom na jeho slabé postavenie na dotknutom trhu, obmedziť hospodársku súťaž alebo ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, je na účely preukázania existencie porušenia irelevantná.

65 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Komisia oprávnene považovala Coppens za zodpovednú za účasť na dohode o predstieraných ponukách, ktorá porušuje článok 81 ES.

66 Pokiaľ ide o dohodu o províziách, treba naopak zdôrazniť, že v odôvodnení 296 sporného rozhodnutia Komisia konštatovala, že Coppens sa nedohodla na províziách s ďalšími podnikmi zúčastnenými na predmetnom karteli. Komisia teda bola oprávnená považovať Coppens za zodpovednú za dohodu o províziách iba v prípade preukázania, že táto spoločnosť zamýšľala prispieť svojou vlastnou účasťou na dohode o predstieraných ponukách k spoločným zámerom, ktoré sledovali ďalší účastníci kartelu,

a že mala vedomosť o dohode o províziách ďalších podnikov alebo že ju mohla rozumne predpokladať a bola ochotná prevziať z toho vyplývajúce riziko. Treba tu konštatovať, že Komisia vo svojich písomných vyjadreniach tvrdí, že možno vychádzať z takejto vedomosti zo strany spoločnosti Coppens, a to vzhľadom na to, že táto spoločnosť nepoprela, že bola informovaná o dohode o províziách. Okrem toho táto inštitúcia výslovne uznáva, že uvedené rozhodnutie sa nezakladá na konkrétnych dôkazoch v tomto bode.

67 Z toho vyplýva, že Komisia nesplnila požiadavky týkajúce sa dôkazného bremena v danej oblasti a nepreukázala, že Coppens ako účastníčka dohody o predstieraných ponukách mala vedomosť o dohode o províziách ďalších podnikov zúčastnených na karteli alebo že ju mohla rozumne predpokladať. Za týchto okolností Komisia neoprávnene považovala Coppens za zodpovednú za uvedenú dohodu o províziách a neoprávnene jej pripisovala zodpovednosť za všetky správania tvoriace jediné a nepretržité porušenie. V tomto rozsahu je teda prvá časť prvého žalobného dôvodu uvedeného na podporu svojej žaloby podanej spoločnosťou Coppens dôvodná.

O druhej časti prvého žalobného dôvodu

68 Coppens v tejto súvislosti uvádza, že neexistoval dôkaz o jej účasti na porušení za roky 1994 a 1995. Komisia v odôvodnení 547 a v článku 1 písm. i) sporného rozhodnutia teda mylne konštatovala, že táto spoločnosť sa zúčastňovala na dotknutom porušení počas obdobia 10 rokov a 9 mesiacov.

69 Komisia priznáva, že za tieto dva roky neexistuje nijaký dôkaz o účasti spoločnosti Coppens na realizácii dohody o predstieraných ponukách. Domnieva sa však, že táto skutočnosť nemá žiaden vplyv na dĺžku trvania účasti spoločnosti Coppens na tejto dohode, keďže chýbajúci dôkaz o realizovaní dohody podnikom počas daného obdobia neumožňuje dospieť k záveru, že tento podnik sa nedopustil vytýkaného porušenia počas dotknutého obdobia.

70 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že vo väčšine prípadov existencia protisúťažného postupu alebo protisúťažnej dohody musí byť logicky vyvodená z určitého množstva zhôd okolností a indícií, ktoré skúmané ako celok môžu v prípade absencie iného rozumného vysvetlenia predstavovať dôkaz porušenia pravidiel hospodárskej súťaže (rozsudky Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 57, ako aj z 21. septembra 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia, C-105/04 P, Zb. s. I-8725, bod 94).

71 Takéto indície a zhody okolností, ak sú skúmané ako celok, umožňujú odhaliť nielen existenciu protisúťažných správaní a dohôd, ale taktiež dĺžku nepretržitého protisúťažného správania a obdobie uplatňovania dohody uzavretej v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudok Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia, už citovaný, body 95 a 96).

72 Pokiaľ ide o chýbajúci dôkaz o existencii dohody počas určitých stanovených období alebo minimálne o realizácii tejto dohody podnikom počas daného obdobia, treba pripomenúť, že skutočnosť, že takýto dôkaz nebol predložený za určité stanovené obdobia, nebráni tomu, aby sa porušenie chápalo ako existujúce počas celého obdobia dlhšieho, ako je toto obdobie, pokiaľ by takýto záver vyplýval z objektívnych a jednoznačných indícií. Skutočnosť, že sa kartel v rámci porušenia trvajúceho niekoľko rokov prejavuje v rôznych obdobiach, ktoré môžu byť oddelené kratšími alebo dlhšími časovými intervalmi, nemá vplyv na existenciu tohto kartelu, pokiaľ rôzne činnosti tvoriace toto porušenie majú jediný cieľ a spadajú do rámca porušenia, ktoré má jednotný a pokračujúci charakter (pozri v tomto zmysle rozsudok Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia, už citovaný, body 97 a 98).

73 Z judikatúry takisto vyplýva, že konkludentné schválenie nezákonnej činnosti bez verejného dištancovania sa od jej obsahu alebo bez jej oznámenia správnym orgánom má za následok povzbudenie v pokračovaní porušovania a sťažuje jeho odhalenie. Takéto spoluzavinenie predstavuje pasívnu formu účasti na porušení, ktorá môže založiť zodpovednosť dotknutého podniku (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 84).

74 Navyše sa podnik nemôže zbaviť zodpovednosti odvolaním sa na to, že sa nezúčastňoval na všetkých konštitutívnych prvkoch kartelu alebo že jeho podiel na realizácii prvkov, na ktorých sa zúčastňoval, bol obmedzený, keďže tieto okolnosti nemôžu spochybniť jeho zodpovednosť za porušenie. Tieto okolnosti sa totiž majú zohľadňovať iba pri posudzovaní závažnosti porušenia a prípadne pri určovaní výšky pokuty (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 86).

75 Hoci v prejednávanej veci teda Komisia uznáva, že nepredložila dôkaz o aktívnej účasti spoločnosti Coppens na dohode o predstieraných ponukách za roky 1994 a 1995, nič to nemení na tom, že jednak vzhľadom na neexistenciu dôkazu, že Coppens sa počas tohto obdobia verejne dištancovala od obsahu tejto dohody, najmä písomným oznámením svojim konkurentom, že na dohode sa nechce ďalej zúčastňovať, a jednak vzhľadom na početné dôkazy o aktívnej účasti tejto spoločnosti na uvedenej dohode po skončení tohto obdobia, zhrnuté najmä v odôvodnení 280 sporného rozhodnutia a nespochybnené spoločnosťou Coppens, Komisia sa oprávnene domnievala, že táto spoločnosť môže byť považovaná za zodpovednú za nepretržitú účasť na uvedenej dohode za celé obdobie od 13. októbra 1992 do 29. júla 2003.

76 Druhú časť prvého žalobného dôvodu, ktorý uvádza Coppens na podporu svojej žaloby, je preto potrebné zamietnuť.

O tretej časti prvého žalobného dôvodu

77 Pokiaľ ide o údajné neposúdenie významu účasti spoločnosti Coppens na dohode o predstieraných ponukách zo strany Komisie, stačí konštatovať, ako uviedla generálna advokátka v bode 55 svojich návrhov, že hoci táto argumentácia môže byť relevantná na účely posúdenia výšky pokuty uloženej tejto spoločnosti, podľa judikatúry pripomenutej v bode 74 tohto rozsudku nemá v danej situácii význam, a treba ju teda odmietnuť ako neopodstatnenú, pokiaľ má ako v prejednávanej veci za cieľ spochybniť existenciu porušenia v zmysle článku 81 ES.

78 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že vzhľadom na to, že prvá časť prvého žalobného dôvodu je čiastočne dôvodná a Komisia nepreukázala nad rámec dohody o predstieraných ponukách zodpovednosť spoločnosti Coppens za jediné a nepretržité porušenie, musí byť bez nutnosti skúmať ďalšie žalobné dôvody predložené spoločnosťou Coppens zrušený článok 1 písm. i) sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom Komisia týmto ustanovením nielenže konštatovala účasť spoločnosti Coppens na dohode o predstieraných ponukách za obdobie od 13. októbra 1992 do 29. júla 2003, ale navyše túto spoločnosť považuje za zodpovednú za dohodu o províziách a pripisuje jej zodpovednosť za jediné a nepretržité porušenie.

O pokute

79 Napokon je potrebné pripomenúť, že po prvé má Súdny dvor v prípade zrušenia napadnutého rozsudku a podľa článku 31 nariadenia č. 1/2003 neobmedzenú súdnu právomoc v zmysle článku 261 ZFEÚ (pozri analogicky rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný, bod 218).

80 Po druhé, aj keď Súdnemu dvoru prináleží, aby na účely určenia výšky pokuty v rámci svojej neobmedzenej súdnej právomoci v danej oblasti sám posudzoval okolnosti prejednávanej veci a dotknutý druh porušenia (rozsudok z 9. novembra 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisia, 322/81, Zb. s. 3461, bod 111), výkon neobmedzenej rozhodovacej

právomoci pri určovaní výšky uložených pokút nemôže viesť k diskriminácii medzi podnikmi, ktoré sa zúčastnili na dohode alebo zosúladenom postupe v rozpore s článkom 81 ods. 1 ES. Preto inštrukcie vyplývajúce z usmernení môžu byť vo všeobecnosti návodom pre súdy Únie vykonávajúce túto právomoc, keďže tieto usmernenia boli uplatnené Komisiou na účely výpočtu pokút uložených iným podnikom sankcionovaným rozhodnutím, o ktorého preskúmanie žiadajú (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. novembra 2000, Sarrió/Komisia, C-291/98 P, Zb. s. I-9991, body 97 a 98, ako aj z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-28/02 P a C-23/02 P, Zb. s. I-5425, bod 337).

81 Po tretie v článku 23 ods. 3 nariadenia č. 1/2003 sa uvádza, že pri stanovení čiastky pokuty sa zohľadní závažnosť a doba trvania porušovania. Okrem toho z odseku 2 druhého pododseku tohto článku 23 vyplýva, že pokuta uložená každému podniku zúčastnenom na porušovaní nepresiahne 10 % jeho celkového obratu v predchádzajúcom obchodnom roku.

82 Za týchto podmienok a s ohľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci, a to najmä na okolnosti, že obchodný obrat spoločnosti Coppens za rok 2002 na trhu medzinárodných sťahovacích služieb v Belgicku dosiahol hodnotu 58 338 eur; že dohoda o predstieraných ponukách, na ktorej sa táto spoločnosť zúčastňovala, hoci svojou povahou môže vážne narušiť hospodársku súťaž, ako aj zvýšiť ceny za dotknuté služby na ujmu spotrebiteľa, a hoci môže byť kvalifikovaná ako horizontálna dohoda o určení cien a rozdelení trhu a svojou povahou patriť medzi najzávažnejšie obmedzenia hospodárskej súťaže, nemohla byť považovaná za spadajúcu do spoločného zámeru v zmysle sporného rozhodnutia sledovaného ďalšími účastníkmi predmetného kartelu; že 67 doložených prípadov účasti spoločnosti Coppens na uvedenej dohode bolo Komisiou preukázaných a tieto prípady neboli spochybnené; že možno predpokladať, že uvedená spoločnosť, hoci jej úloha v dotknutej dohode mohla byť v rokoch 1994 a 1995 obmedzená, sa zúčastnila na uvedenej dohode počas obdobia 10 rokov a 9 mesiacov, a napokon, že celkový obchodný obrat dosiahnutý touto spoločnosťou v roku 2006 predstavoval hodnotu 1 046 318 eur, Súdny dvor sa domnieva, že je potrebné stanoviť výšku pokuty, ktorá jej bola uložená v článku 2 písm. k) sporného rozhodnutia, na 35 000 eur.

O trovách

83 Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak je odvolanie dôvodné a Súdny dvor sám rozhodne s konečnou platnosťou o veci, rozhodne aj o trovách konania.

84 Podľa článku 138 ods. 1 tohto rokovacieho poriadku uplatniteľného na základe jeho článku 184 ods. 1 na konanie o odvolaní účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Článok 138 ods. 3 uvedeného rokovacieho poriadku stanovuje, že ak mali účastníci konania úspech len v časti predmetu konania, každý z nich znáša svoje vlastné trovy konania. Podľa rovnakého ustanovenia, ak sa to však zdá oprávnené vzhľadom na okolnosti prípadu, Súdny dvor môže rozhodnúť, že účastník konania znáša svoje vlastné trovy konania a je povinný nahradiť časť trov konania druhého účastníka.

85 V prejednávanej veci Coppens nemala úspech v konaní o odvolaní a Komisia nemala úspech v časti konania na prvom stupni. Súdny dvor sa však domnieva, že s ohľadom na okolnosti prejednávanej veci je potrebné zaviazať Komisiu, aby okrem vlastných trov konania na obidvoch stupňoch nahradila dve tretiny trov konania spoločnosti Coppens na oboch stupňoch. Coppens bude znášať jednu tretinu vlastných trov konania na oboch stupňoch.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo 16. júna 2011, Verhuizingen Coppens/Komisia, (T-210/08), sa zrušuje.**

2. **Článok 1 písm. i) rozhodnutia Komisie K(2008) 926 v konečnom znení z 11. marca 2008, týkajúceho sa konania podľa článku [81 ES] a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/38.543 – Medzinárodné sťahovacie služby) sa zrušuje v rozsahu, v akom Európska komisia týmto ustanovením nielenže konštatovala účasť spoločnosti Verhuizingen Coppens NV na dohode o systéme fiktívnych ponúk, tzv. „predstierané ponuky“ za obdobie od 13. októbra 1992 do 29. júla 2003, ale navyše považuje túto spoločnosť za zodpovednú za dohodu o systéme peňažných náhrad za odmietnuté ponuky alebo zdržania sa ponúk, tzv. „provízie“ a pripisuje tejto spoločnosti zodpovednosť za jediné a nepretržité porušenie.**

3. **Výška pokuty uložená spoločnosti Verhuizingen Coppens NV v článku 2 písm. k) uvedeného rozhodnutia K(2008) 926 v konečnom znení sa stanovuje na sumu 35 000 eur.**

4. **Európska komisia znáša svoje vlastné trovy konania na prvom stupni, ako aj trovy odvolacieho konania a okrem toho je povinná nahradiť dve tretiny trov konania vynaložené spoločnosťou Coppens na oboch stupňoch.**

5. **Spoločnosť Coppens znáša jednu tretinu svojich vlastných trov konania na prvom stupni, ako aj v rámci odvolacieho konania.**

Podpisy